

Vlaams
Parlement

ingediend op **1690** (2017-2018) – Nr. 1
21 september 2018 (2017-2018)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Katrien Schryvers, Vera Jans, Cindy Franssen, Griet Coppé,
Sonja Claes en Tinne Rombouts

betreffende de voortzetting
van hulpverlening als gerechtelijke maatregel
voor jongeren die de meerderjarigheid hebben bereikt

A. Probleemstelling

In 1990, dus bijna drie decennia geleden, werd de meerderjarigheid van 21 jaar teruggebracht op 18 jaar. De verlaging van de meerderjarigheid is voor een groep van jongeren of jongvolwassenen niet altijd heilzaam gebleken. Die vaststelling komt niet uit de lucht gevallen, want ze komt terug in tal van publicaties doorheen de tijd. Zo werd meermaals gedocumenteerd, ook vanuit het beleid, dat bij de thuislozen een zeer kwetsbare groep van zogenaamde 'instellingsverlaters' teruggevonden kan worden. In onder meer het rapport 'Verbinding verbroken' van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk van eind 2003 staat: "In 2002 heeft tweederde van de thuislozen een instellingsverleden. (...) Een instellingsverleden blijkt een bepalende factor in het proces van thuisloosheid. Als we kijken naar het soort instellingen waar thuislozen ooit eerder verbleven dan scoren de psychiatrische instellingen het hoogste (34,3%), gevolgd door penitentiaire instellingen (33,2%) en instellingen voor bijzondere jeugdzorg (26,5%)."¹

Jongeren verlaten vandaag zelden volledig het ouderlijk nest op hun 18de verjaardag. Alleen al vanuit die optiek kan moeilijk worden verwacht van jongeren met een lange voorgeschiedenis in de jeugdhulpverlening dat ze op 18-jarige leeftijd volledig op eigen benen kunnen staan.

De voortgezette, vrijwillige jeugdhulpverlening na achttien jaar is voor een groep van jongeren dan ook zeker geen overbodige luxe. Ook het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp voorziet in die mogelijkheid, in navolging van eerdere wetgeving en zelfs met een uitbreiding van de maximale leeftijd: "De toegangspoort kan voor personen vanaf achttien jaar en tot maximaal vijfentwintig jaar beslissen over de voortzetting van jeugdhulpverlening die vóór de leeftijd van achttien jaar is aangevraagd, conform de regels die de Vlaamse Regering bepaalt."²

Criminologe Sharon Van Audenhove (UGent) vat de problematiek in haar doctoraatsverhandeling 'Overgang naar volwassenheid: belevingsonderzoek bij jongeren die de bijzondere jeugdbijstand verlaten' (2015) als volgt samen: "Het profiel van jeugdzorgverlaters is over de hele wereld gelijkaardig, ongeacht het hulpverleningslandschap. Daarbij worden drie types van zorgverlaters onderscheiden: zij die een goede transitie doorlopen ('those moving on'), zij die overleven ('survivors') en zij voor wie de transitieperiode een aaneenschakeling van strubbelingen is ('strugglers'). Internationale onderzoeken tonen steevast een precair profiel van jeugdzorgverlaters. De meest terugkerende problemen die de overgang naar volwassenheid bemoeilijken, zijn een laag opleidingsniveau, slechte huisvesting, financiële problemen, druggebruik, antisociaal of delinquent gedrag, een zwak sociaal netwerk en psychische en lichamelijke gezondheidsproblemen."³

Cliëntenorganisatie Cachet publiceerde de brochure 'Schrijfsels over 'de grote stap' van voorziening naar zelfstandigheid'⁴. De brochure bevat op het einde van elk hoofdstuk een checklist met aspecten waarover gewaakt moet worden en waarop eventueel versterkt moet worden ingezet:

"– jongeren zouden de hulpverlening niet moeten verlaten als ze daar zelf nog aan toe zijn;

¹ G. Van Menxel, D. Lescauwaet en I. Parys, 'Verbinding verbroken: thuisloosheid en algemeen welzijnswerk in Vlaanderen', Berchem, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, 2003, 48.

² Artikel 18, §3, Decr.VI. van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, Belgisch Staatsblad van 13 september 2013.

³ S. Van Audenhove, 'Overgang naar volwassenheid: belevingsonderzoek bij jongeren die de bijzondere jeugdbijstand verlaten' (doctoraatsverhandeling UGent), 2015.

⁴ <http://cachetvzw.be/uploads/page/72/files/Aanbevelingennotasdesgrotessap.pdf>.

- wordt de mogelijkheid tot BZW (begeleid zelfstandig wonen) op tijd en op een persoonlijke, duidelijke en aantrekkelijke manier aan alle jongeren voorgesteld?;
- kunnen jongeren, wanneer ze spijt hebben van de beëindiging van de hulpverlening, de hulp op een eenvoudige manier terug inroepen? Wordt de procedure daarvoor duidelijk aan iedereen uitgelegd en geregeld herhaald, ook wanneer de jongere al is vertrokken?;
- de termijn van de spijtprocedure moet worden opgetrokken van zes maanden tot een jaar;
- waakt de jeugdhulpverlening erover dat jongeren een realistisch beeld krijgen van andere jongeren met een jeugdhulpervaring en niet enkel geconfronteerd worden met negatieve verhalen?;
- worden er voldoende ontmoetingskansen gecreëerd tussen jongeren die vandaag in begeleiding zijn en (jong)volwassenen met een instellingsverleden?;
- wordt er gebruikgemaakt van de verhalen van ex-cliënten, op een andere manier die (ook) toegankelijk is voor jongeren?;
- houden voorzieningen contact met ex-cliënten en worden ze ook in contact gebracht met huidige cliënten?;
- probeert men de (leef)regels in voorzieningen te beperken tot het minimum en zijn deze regels flexibel?;
- worden jongeren ondersteund en gestimuleerd om hun eigen weg te zoeken? Of wil men hen inpassen in wat hulpverleners 'een goed leven' vinden?;
- is er een gezonde balans tussen ondersteunen, stimuleren en sturen?;
- leren jongeren vanaf jonge leeftijd omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid?;
- krijgen jongeren de tijd en aandacht die ze vragen (en dus nodig hebben)? Als door een te grote werklast de nodige tijd en aandacht niet kan worden geboden, wordt dit dan gesignaleerd?;
- wordt gegarandeerd dat er evenveel aandacht gaat naar jongeren die het schijnbaar 'wel goed doen' en minder begeleiding 'lijken' nodig te hebben?;
- zoekt men flexibel en samen naar een begeleiding op maat, aangepast aan de noden en de eigenheid van de specifieke jongere?;
- krijgen jongeren de ruimte om te uiten wat zij belangrijk vinden? Mogen ze kritisch zijn?;
- kunnen jongeren mee bepalen wie hen begeleidt en kan van begeleider gewiticht worden als het echt niet klikt?;
- krijgen jongeren de kans om de begeleiding(sdoelen) zelf mee in te vullen? Mee beslissingen te nemen?;
- probeert de voorziening een huiselijke, warme sfeer te creëren?;
- mogen kinderen en jongeren zich 'thuis' voelen in de voorziening?;
- wordt met het kind/de jongere nagegaan wat hun visie is op de relaties met broers en zussen en wat de beste woonoplossing voor allen is?;
- wordt de mogelijkheid tot pleegplaatsing voldoende onderzocht en gestimuleerd?;
- krijgen kinderen/jongeren de kans om, indien ze dat zelf willen, de weekends/vakanties in (steun)gezinnen door te brengen?;
- worden jongeren voldoende voorbereid op alle praktische zaken die komen kijken bij het op eigen benen staan? (winkelen, koken, administratie, de weg vinden, kuisen enzovoort)?;
- komt die praktische voorbereiding ook al aan bod in de leefgroep, of is dit exclusief voorbehouden aan TCK (trainingscentrum voor kamerbewoning) en BZW (begeleid zelfstandig wonen)?;
- wordt er gewerkt met standaardlijstjes voor die praktische voorbereiding of wordt individueel bekeken welke zaken men nog moet leren, waar men nog begeleiding bij nodig heeft?;
- wordt gegarandeerd dat jongeren zo comfortabel mogelijk en zonder praktische problemen (financieel, huisvesting enzovoort) de voorziening verlaten?;

- leren kinderen en jongeren op een realistische manier omgaan met geld? Leren zij al van in de leefgroep mee beslissen over aankopen en de besteding van budgetten?;
- is omgaan met geld al een werkpunt in de leefgroep of is het financiële voorbehouden voor TCK en BZW?;
- weten jongeren dat (een deel van) hun kindergeld wordt gespaard en kennen ze het bedrag?;
- wordt met jongeren besproken waarvoor het gespaarde geld gebruikt zal worden?;
- wordt vanaf jonge leeftijd voldoende aandacht besteed aan het opbouwen/ondersteunen van een netwerk rond de jongere?;
- geeft de voorziening jongeren de kans om vriendschappen te hebben buiten de voorziening (en sloopt ze de praktische drempels daartoe)? Kunnen jongeren de voorziening verlaten zonder een netwerk waarin minstens een aantal mensen concrete engagementen opnemen?;
- zijn methodieken die kunnen helpen bij het opbouwen en ondersteunen van netwerken gekend en worden ze gebruikt?;
- worden kinderen en jongeren voldoende gestimuleerd bij hun studies?;
- krijgen ze de kans uit te zoeken welke richting en school hen het beste ligt? Kunnen ze veranderen van school en richting?;
- drukt men voldoende geloof uit in de studiekeuzes van de jongeren en durft men hen aan te moedigen te volharden in hun toekomstdromen zelfs als zij de lat hoog leggen?;
- krijgen (jong)volwassenen met een instellingsverleden een eerlijke tweede kans wanneer ze mislukken of wanneer ze later toch een diploma willen behalen?;
- worden jongeren begeleid bij het zoeken naar structuur in hun dagen?;
- wordt er op tijd, en samen met de jongere, gezocht naar wat een zinvolle dagbesteding voor hen kan inhouden?;
- wordt iedere jongere die de voorziening verlaat geregeld gecontacteerd in de eerste periode nadat hij is vertrokken? Wordt dan ook gepolst hoe de jongere het stelt en of hij ergens moeilijkheden bij ondervindt?;
- wordt de tijd die begeleiders in nazorg investeren voldoende gestimuleerd en gewaardeerd?;
- kennen jongeren eerstelijnsdiensten waar ze terecht kunnen wanneer ze later in hun traject hulp kunnen gebruiken?;
- is aangepaste hulp toegankelijk (bereikbaar, betaalbaar enzovoort) na het verlaten van de jeugdhulp?;
- hebben jongeren die hun voorziening verlaten de mogelijkheid om lotgenoten te ontmoeten?;
- worden er voldoende inspanningen geleverd om de beeldvorming over jongeren in de jeugdhulpverlening te verbeteren?;
- staan we ervoor op de bres dat jongeren die hun voorziening verlaten niet op extra drempels botsen? (verlaging van de uitkering bij samen wonen, hoge vereisten voor het huren van een appartement, wachtlijst sociale woning, regels met betrekking tot domiciliëring van studenten, soms moeilijkheden bij het bekomen van een uitkering enzovoort);
- let men er als hulpverlener zelf op dat ons eigen discours de stereotypen eerder ontkracht dan bevestigt?;
- hoe ontvangt de samenleving deze jongvolwassenen?".

De indieners van deze conceptnota stellen vast dat er jongeren zijn die op de leeftijd van achttien jaar mogelijk behoefte hebben aan verdere zorg en ondersteuning, hoewel ze zelf niet op het beschikbare aanbod ingaan. Ze kunnen daarvoor verschillende redenen hebben. In de hierboven geciteerde checklists worden daarvoor al aanzetten gegeven, zoals de te beperkende leefregels die een voorziening eventueel hanteert.

Een deel van de jongeren heeft een complexe problematiek, niet zelden doordat verstandelijke beperkingen of ernstige psychische stoornissen zich manifesteren, in combinatie met ernstige gedrags- en emotionele problemen. De complexiteit van hun problematiek zorgt er mee voor dat ze onvoldoende in staat zijn om op vrijwillige basis verdere hulpverlening op te zoeken. Daardoor kunnen hun integriteit en soms die van andere mensen ernstig in het gedrang komen.

Voor die beperkte groep van jongeren kan overwogen worden om te voorzien in een voortzetting van de jeugdhulpverlening als gerechtelijke maatregel, met respect voor alle principes die een dergelijk ingrijpen kunnen rechtvaardigen. Het is die voortzetting van de jeugdhulpverlening als gerechtelijke maatregel die het voorwerp vormt van deze conceptnota.

B. Beleid voor jongeren en jongvolwassenen in de jeugdhulpverlening

De beleidsaandacht voor de situatie van jongeren en jongvolwassenen in het grensgebied tussen minderjarigheid en meerderjarigheid is meer dan gerechtvaardigd en kreeg de jongste jaren duidelijker vorm.

In een motie van aanbeveling van 2011 bij de maatschappelijke beleidsnota Jeugdzorg werd aan de Vlaamse Regering onder meer gevraagd om "de mogelijkheden te verruimen voor jongvolwassenen die uit de jeugdhulpverlening stromen om een gepaste woning te kunnen betrekken" en "onder meer in het kader van het Vlaams actieplan Jongvolwassenen werk te maken van een naadloze aansluiting, indien noodzakelijk en wenselijk, op de volwassenenhulpverlening onder meer door de samenwerkingsverbanden tussen de betrokken actoren te versterken en de informatie-uitwisseling te optimaliseren".⁵

De handicapspecifieke ondersteuning door een multifunctioneel centrum (MFC) kan sinds 2012 blijven doorlopen tot en met het 25ste levensjaar. Die ondersteuning kan de vorm hebben van ondersteuning aan huis of van residentiële ondersteuning.

In 2013 werden in de Vlaamse Wooncode enkele nieuwe sociale huurdersverplichtingen opgenomen. Een daarvan is het naleven van de afspraken die opgenomen zijn in een 'begeleidingsovereenkomst' die de huurder heeft ondertekend.⁶ De toewijzing van een sociale huurwoning kan afhankelijk gemaakt worden van een begeleidingsovereenkomst die gesloten wordt tussen de kandidaat-huurder en een welzijnsorganisatie.⁷ In het kaderbesluit Sociale Huur⁸ was al opgenomen dat de verhuurder versneld een woning kan toewijzen door af te wijken van de toewijzingsregels. Die beslissing om versneld een woning toe te wijzen, moet gebaseerd zijn op bijzondere omstandigheden van sociale aard (artikel 24, §1, eerste en tweede lid). Het kaderbesluit Sociale Huur werd gewijzigd en bepaalt nu dat ook andere organisaties dan het OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn) (voor daklozen), personen kunnen aanmelden voor een versnelde toewijzing. Het gaat onder meer om:

- een erkende dienst voor begeleid zelfstandig wonen, ten behoeve van een persoon die met toepassing van het decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand, zelfstandig woont of gaat wonen met begeleiding van die erkende dienst;

⁵ Motie van aanbeveling bij de maatschappelijke beleidsnota Jeugdzorg, *Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1190/6.

⁶ Artikel 92, §3, eerste lid, 10°, Decr.VI. van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode, Belgisch Staatsblad van 19 augustus 1997.

⁷ Artikel 95, §1, vijfde lid, Decr.VI. van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode, Belgisch Staatsblad van 19 augustus 1997.

⁸ Besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007 tot reglementering van het sociale huurstelsel ter uitvoering van titel VII van de Vlaamse Wooncode.

- een centrum voor algemeen welzijnswerk, ten behoeve van een dakloze of jongere die zelfstandig woont of gaat wonen met begeleiding door dat centrum, op voorwaarde dat de jongere niet ouder is dan 21 jaar en niet valt onder de toepassing van het decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand.

In een resolutie van 2015 met aanbevelingen voor een verbeterde organisatie en werking van integrale jeugdhulp vroeg het Vlaams Parlement aan de Vlaamse Regering om "voor jongeren op de drempel van de meerderjarigheid:

- a) continuïteit van de zorg of ondersteuning te bewerkstelligen, ook voor jongeren met een beperking, in het bijzonder voor jongeren met een gedrags- en emotionele stoornis;
- b) bij keuzes in het kader van de voortgezette jeugdhulpverlening rekening te houden met de studiebelasting van jongeren;
- c) de mogelijkheden te verruimen om een gepaste woning te kunnen betrekken."⁹

In 2016 nam het Vlaams Parlement een motie (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 882/3) aan waarin de Vlaamse Regering werd gevraagd om:

- 1° in het kader van de vigerende 'continuïteit'-bepalingen van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp:
 - a) belemmeringen weg te nemen opdat jongeren en jongvolwassenen die residentiële welzijnsvoorzieningen van de jeugdhulpverlening verlaten, contact zouden kunnen blijven houden met de begeleiders waarin ze het noodzakelijke vertrouwen stellen;
 - b) blijvend mogelijk te maken en te bewaken dat, vanuit verschillende levensdomeinen, de overgang naar een leven buiten de voorziening op maat en in het tempo van elke jongere of jongvolwassene grondig wordt voorbereid, niet enkel met de jongere of jongvolwassene, maar ook met de nog aanwezige of te versterken context;
 - c) te voorzien dat in de langere aanloop naar de meerderjarigheid van de betrokken jongeren en jongvolwassenen systematisch wordt voorzien in de organisatie van 'rondetafels' met alle betrokkenen, waarbij betekenisvolle steunfiguren worden benoemd en verantwoordelijkheden en afspraken rond opvolging en continuïteit worden uitgesproken en vastgelegd;
- 2° de mogelijkheden van voortgezette jeugdhulp verder te onderzoeken en waar mogelijk te verruimen, zowel juridisch als op het vlak van aanbod;
- 3° onder meer de aanbevelingen van vzw Cachet zo maximaal mogelijk te operationaliseren;
- 4° de afstemming tussen jeugdhulpverlening en volwassenenzorg, met inbegrip van de maatschappelijke dienstverlening door de OCMW's, verder te optimaliseren, wat ook inhoudt dat de betrokken jongeren en jongvolwassenen tijdig vertrouwd raken met het bestaan van de volwassenenzorg;
- 5° in de jaarverslagen jeugdhulp kwantitatief en kwalitatief te rapporteren over de toepassing van de regelgeving inzake de begeleidingsovereenkomst bij sociale huur door jongeren en jongvolwassenen uit de jeugdhulpverlening over de versnelde toewijzing van sociale huurwoningen aan deze jongeren en jongvolwassenen;
- 6° verder werk te maken van een longitudinaal onderzoek naar de werkzaamheid van de jeugdhulpverlening voor kinderen en jongeren op langere termijn, met ook bijzondere aandacht voor jongeren die de jeugdhulp verlaten;
- 7° de invoering van trajectbegeleiding te onderzoeken in relatie tot vertrouwenspersonen, contactpersonen-aanmelders en hulpcoördinatoren en verder uit te werken als een specifieke functie, ervan uitgaande dat trajectbegeleiding binnen bepaalde grenzen tot het wezen van het beroep van elke hulpverlener behoort."

⁹ Resolutie houdende aanbevelingen voor een verbeterde organisatie en werking van integrale jeugdhulp, *Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 427/2.

In 2017 kwam een actieplan Jongvolwassenen¹⁰ tot stand, waarin de volgende aspecten aandacht kregen:

- de verwachting dat organisaties voor jongeren met een langdurig traject in de jeugdhulp planmatiger werken door tijdig – in het ideale geval rond de leeftijd van zestien jaar – samen met de jongere een groeiplan op te stellen, zal worden geëxpliciteerd;
- idealiter zes maanden voor de 18de verjaardag van de jongere moet de jeugdhulpaanbieder een rondetafelgesprek organiseren met sleutelfiguren van de jongere om de transitie naar volwassenheid concreet voor te bereiden. Dat gesprek heeft tot doel, te komen tot een ondersteuningsplan dat continuïteit over de meerderjarigheid heen creëert, rekening houdend met de diverse levensdomeinen. Daarbij worden de verantwoordelijkheden en engagementen van alle partijen duidelijk in kaart gebracht, alsook de afspraken over de coördinatie en over de aanpak van moeilijkheden die opduiken;
- de mogelijkheid en de randvoorwaarden worden verkend om burgerinitiatieven zoals LUS vzw structureel in te schakelen bij groei- en ondersteuningsplannen;
- van jeugdhulpaanbieders wordt verwacht dat ze de afsluiting van de zorg integreren in hun werking;
- elke jongere die als minderjarige jeugdhulp heeft gekregen, moet de kans krijgen om voortgezette hulpverlening aan te vragen. Die wordt bij voorkeur uitgevoerd door een hulpverlener of pleegouder met wie de jongere een vertrouwelijke relatie heeft, om de vooropgestelde hulpverleningsdoelstellingen maximaal te bereiken. Hoewel er jongeren zullen zijn die geen beroep doen op voortgezette hulpverlening – om welke reden dan ook – kunnen sommigen alsnog gebaat zijn met professionele ondersteuning. Door jongeren tijdig kennis te laten maken met volwassenenhulpverlening kan de drempel voor de jongeren om er een beroep op te doen, verlaagd worden. Elkaar kennen, verlaagt immers drempels. Er zijn veel mogelijkheden om kennismaking te bewerkstelligen. In het actieplan wordt gedacht aan tandembegeleiding, gerichte workshops door bijvoorbeeld een CAW (centrum algemeen welzijnswerk), de VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding), een OCMW, een cgg (centrum voor geestelijke gezondheidszorg), maar ook aan beproefde methoden zoals 'eigen kracht'-conferenties. Tandembegeleiding geniet de voorkeur in het plan, omdat daarmee niet alleen structurele loopplanken, maar ook inhoudelijke en relationele loopplanken worden gelegd;
- vanuit de vaststelling dat de overgang van residentiële opvangvormen (leefgroep, kamertraining) naar zelfstandig wonen een grote, en in veel gevallen zo goed als onomkeerbare stap is voor jongeren, wordt de mogelijkheid verkend om innovatieve verblijfsvormen te introduceren: kleinschalige wooneenheden waar een beperkt aantal jongeren samenleven onder een flexibel en aangepast toezicht, en ondersteund door een gedegen permanentiesysteem, waarbij ze het statuut van alleenstaande (ook voor het financiële gedeelte) blijven behouden. Een dergelijk aanbod moet mee ondersteund worden door vrijwilligers die al dan niet ervaringsdeskundigen zijn;
- naast de kleinschalige wooneenheden moet onderzocht worden of de mogelijkheid bestaat om snel te differentiëren tussen diverse modules, bijvoorbeeld van (begeleid) zelfstandig wonen (terug) naar de leefgroep, als de jongere moeilijkheden ondervindt met het zelfstandig wonen;
- het plan wil ontmoetingsplaatsen en buurtwerkingen verder uitbreiden en ook voor deze doelgroep expliciet profileren, of toch minstens de mogelijkheden ervan verkennen;
- de verruiming van de mogelijkheden rond de voortzetting van de jeugdhulpverlening wordt vooropgesteld in het plan. Het is de bedoeling dat elk hulpverleningsaanbod – zowel het ambulante aanbod, het residentiële aanbod als de pleegzorg – dat momenteel tot de leeftijd van 18 jaar ingezet kan worden,

¹⁰ https://jongerenwelzijn.be/assets/docs/publicaties/andere/actieplan_jongvolwassenen_aangepast_20170511_goedgekeurd.pdf.

- op termijn tot de leeftijd van 25 jaar ingezet kan worden, zoals dat bij de handicapspecifieke ondersteuning al mogelijk is;
- goede praktijken zoals 'Bruggen na(ar) achttien', 'Samenwerken verbindt' en 'LOGin' worden in regionale netwerken ontsloten. Die goede praktijken zetten sterk in op intersectorale samenwerking en op het creëren van een brug tussen jeugdhulp en de volwassenenhulpverlening;
 - samen met de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten), vzw Cachet, vzw Emmaüs Jeugdzorg (afdeling Mechelen) en het OCMW van Mechelen wordt in de dertien centrumsteden een infomoment georganiseerd waarbij de vertaling van een aantal aanbevelingen uit de publicatie 'Sur ma route' van vzw Cachet wordt toegelicht;
 - een negatieve beeldvorming ontnemt de jongeren kansen. Vanuit de vaststelling dat jongvolwassenen vaak gestigmatiseerd worden door hun traject in de hulpverlening, worden scholen, werkgevers en (sociale) huisvestingsmaatschappijen nauw betrokken bij het plan, zodat ze meer oog hebben voor die doelgroep;
 - de bovenstaande acties worden uitgewerkt in nauwe afstemming met andere trajecten, zoals de taskforce Persoonsvolgende financiering voor minderjarigen met een handicap, het actieplan Dak- en thuisloosheid, het actieplan Autisme en het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding.

Midden 2017 werden vier uitbreidingswerven voor de integrale jeugdhulp aangekondigd. Een daarvan is gericht op jongvolwassenen en steunt op het actieplan Jongvolwassenen. De werf wordt geconcretiseerd in een projectoproep voor kleinschalige woonvormen en een uitbreidingsbudget om burgerinitiatieven een structurele plaats in de jeugdhulp te geven:

- met de projectoproep wordt een aanbod beoogd van kleinschalige woonvormen voor de leeftijdsgroep 'jongvolwassenen' (16-25 jaar). In dergelijke wooneenheden wonen vier tot zes jongvolwassenen samen (cohousing) onder flexibel toezicht en ondersteund door een begeleiding op maat van de jongere. De doelstelling van het aanbod is te komen tot een geïntegreerd begeleidingstraject met jongvolwassenen, met oog voor ondersteuning op de diverse levensdomeinen en met een focus op de eigen regie en op krachtgericht werken, zowel van de jongere als van zijn context. Het begeleidingstraject stoelt in eerste instantie op een ondersteuningsplan en verloopt op het tempo van de jongere. De jongeren krijgen binnen de contouren van een kleinschalige woonvorm de nodige tijd, ondersteuning, kracht en energie om een volwaardige plek in de samenleving te vinden;
- dankzij een uitbreidingsbudget kunnen burgerinitiatieven een structurele plaats in de jeugdhulp krijgen. Het gaat om een uitbreiding met veertig modules van het aanbod 'krachtgerichte kortdurende contextbegeleiding' van Jongerenwelzijn, dat als basis zal dienen voor de erkenning en de subsidiëring.¹¹

In het kader van de realisatie van functie 5 van de 'Gids naar een betere geestelijke gezondheidszorg door de realisatie van zorgcircuits en zorgnetwerken' werd een oproep gelanceerd naar specifieke woonvormen voor jongvolwassenen.¹²

¹¹ www.jeugdhulp.be/sites/default/files/docs/171220_uitbreidingsbeleid_werf_3_jongvolwassenen.pdf.

¹² <https://www.zorg-en-gezondheid.be/oproep-naar-specifieke-woonvormen-voor-jongvolwassenen>.

C. Concept voor nieuwe regelgeving

Voorafgaand: een wetsvoorstel

Recent heeft Sonja Becq in de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsvoorstel ingediend om de hulpverlening aan jongeren voort te zetten nadat ze meerderjarig zijn geworden.¹³

Dat wetsvoorstel bepaalt dat elke belanghebbende een verzoek kan richten tot de jeugdrechtbank om de situatie van een minderjarige "die het voorwerp uitmaakt van een door de jeugdrechtbank opgelegde jeugdbeschermingsmaatregel tot plaatsing voor [te] leggen aan een multidisciplinair team". Dat verzoek is mogelijk zodra de minderjarige zeventien jaar oud is. Het wetsvoorstel bepaalt bovendien dat een multidisciplinair team de noodzaak moet beoordelen van een gehele of gedeeltelijke voortzetting van het hulpverleningstraject dat opgestart werd of van andere aangepaste maatregelen na het bereiken van de meerderjarigheid.

Het multidisciplinaire team moet bij de beoordeling met de volgende aspecten rekening houden: de elementen die tot de maatregel hebben geleid, de ernst en de evolutie van de situatie van de jongere, en de mogelijke veiligheidsrisico's voor de jongere zelf of voor anderen. De jongere moet door de leden van het team worden gehoord. Het wetsvoorstel bepaalt dat de voorwaarden voor de erkenning van de multidisciplinaire teams in een koninklijk besluit worden vastgesteld.

Het wetsvoorstel spreekt over minderjarigen en jeugdbeschermingsmaatregelen, in het bijzonder jeugdbeschermingsmaatregelen tot plaatsing. Daarbij rijzen de volgende bedenkingen:

- in het wetsvoorstel staat dat het verzoekschrift pas bij de jeugdrechtbank kan worden ingediend als de jongere de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt. Het moet gaan om een minderjarige voor wie de jeugdrechtbank een jeugdbeschermingsmaatregel tot plaatsing heeft opgelegd en die minderjarige moet ook nog steeds geplaatst zijn;
- het begrip 'jeugdbeschermingsmaatregelen' kan slaan op gerechtelijke maatregelen in het kader van een VOS (verontrustende situatie) of MOF (als misdrijf omschreven feit). Voor het vervolg moet duidelijk zijn of alleen aanknopingspunt wordt gezocht bij gerechtelijke maatregelen bij een VOS;
- het wetsvoorstel heeft geen betrekking op vrijwillig lopende jeugdhulpinterventies bij een VOS. Uiteraard moet de vraag worden gesteld of het wetsvoorstel er niet onrechtstreeks toe zou bijdragen dat die interventies in bepaalde gevallen, als de meerderjarigheid zich aandient en er geen perspectief is op vrijwillig voortgezette jeugdhulp, op de valreep toch geen gerechtelijk karakter zullen krijgen, om een gedwongen verlenging mogelijk te maken.

Volgens het wetsvoorstel moet het multidisciplinaire team een omstandig gemotiveerd advies opmaken dat dan aan de jeugdrechtbank wordt voorgelegd. Dat advies moet dan de volgende aspecten beschrijven:

- de vorm van de vroeger opgelegde maatregel;
- de redenen die geleid hebben tot de maatregelen;
- de wijze van uitvoering ervan;
- de leefomstandigheden, de opleiding en de begeleiding van de minderjarige;
- het mogelijke veiligheidsrisico.

¹³ Wetsvoorstel van S. Becq e.a. houdende voortzetting van hulpverlening aan jongeren bij het bereiken van de meerderjarigheid, *Parl.St.* Kamer 2017-18, nr. 3053/1.

In het wetsvoorstel is ook sprake van plaatsing als maatregel. Bij de gerechtelijke maatregelen in het kader van een VOS komen daarvoor de volgende maatregelen in aanmerking:

- de minderjarige die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt en over voldoende inkomsten beschikt, zelfstandig laten wonen;
- de minderjarige die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt, onder permanent toezicht op kamers laten wonen;
- de minderjarige onder de begeleiding van een onthaal- en oriëntatiecentrum plaatsen;
- de minderjarige onder de begeleiding van een observatiecentrum plaatsen;
- de minderjarige aan een kandidaat-pleegzorger of pleegzorger toevertrouwen;
- de minderjarige aan een geschikte open inrichting toevertrouwen;
- de minderjarige die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, aan een geschikte gesloten inrichting toevertrouwen;
- de minderjarige aan een psychiatrische inrichting toevertrouwen.¹⁴

Als het multidisciplinaire team van oordeel is dat een voortzetting van het opgestarte hulpverleningstraject niet noodzakelijk is na de meerderjarigheid van de betrokken persoon, moet volgens het wetsvoorstel het advies de beweegredenen bevatten die tot dat oordeel hebben geleid.

Als het team wel redenen ziet om beschermingsmaatregelen in het opgestarte hulpverleningstraject voort te zetten, moet het advies in het bijzonder de redenen aangeven die de voortzetting van die maatregel of van andere maatregelen na de meerderjarigheid verantwoorden, zodat de veiligheid van de betrokkene en zijn omgeving, en de continuïteit in het hulpverleningstraject voor de betrokkene kunnen worden gegarandeerd.

Het wetsvoorstel bepaalt dat de jeugdrechtbank alle maatregelen kan nemen om zich te informeren over de familiale, morele en materiële toestand van de betrokken jongere, alsook over zijn leefomstandigheden. In het bijzonder kan de jeugdrechtbank de procureur des Konings verzoeken om alle nuttige inlichtingen in te winnen.

Bijzonder is ook dat het wetsvoorstel de link legt met de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke: "Tenzij de jeugdrechtbank van oordeel is dat een beschermingsmaatregel zoals voorzien in de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke de enige geschikte oplossing is, oordeelt de rechtbank, na de betrokken jongere, zijn ouders of voogd en de procureur des Konings te hebben gehoord, over de noodzaak tot verderzetting van een beschermingsmaatregel ten aanzien van een minderjarige met uitwerking vanaf de dag dat deze meerderjarig wordt."

Daaruit blijkt dat de jeugdrechtbank een maatregel kan opleggen tot opvang in een gezin "of in een instelling die een aangepaste zorg voor de betrokkene kan bieden", met het oog op de voorzetting van een zorgtraject op maat, waarin de betrokkene de nodige ondersteuning en begeleiding krijgt.

Als het wetsvoorstel uitwerking zou krijgen, zou uiteraard moeten worden geëxpliciteerd welk zorgaanbod daaraan tegemoet kan komen. Bij een voortzetting van de lopende plaatsing gaat het uiteraard om voorzieningen die gemakshalve als jeugdhulpvoorzieningen kunnen worden beschouwd. Het wetsvoorstel lijkt evenwel niet uit te sluiten dat de jeugdrechtbank een plaatsing oplegt in een voorziening die niet tot de jeugdhulp behoort. Dat verdient de nodige aandacht.

¹⁴ Artikel 48, §1, eerste lid, 6° tot en met 13°, Decr.VI. van 12 juli 2013.

Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om de voortzetting van de opvang in een gezin op te leggen. In de Vlaamse Gemeenschap wordt die opvang als pleegzorg geïnterpreteerd. De jeugdrechtbank moet dan "de persoon [aanwijzen] die instaat voor de opvang van de betrokkene, alsook de persoon of dienst die zal instaan voor het zorgaanbod".

De jeugdrechtbank kan volgens het wetsvoorstel ook beslissen om een opgelegde beschermingsmaatregel gedeeltelijk voort te zetten of om minder verregaande, aangepaste maatregelen op te leggen op maat van de betrokken jongere.

In het wetsvoorstel staat dat de jeugdrechtbank de duur van de maatregel moet bepalen, die in geen geval langer dan zes maanden mag duren, alsook de manier waarop de opgelegde maatregel wordt opgevolgd. Het multidisciplinaire team moet op het tijdstip dat de jeugdrechtbank heeft vastgesteld, en uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de maximale periode van zes maanden, opnieuw een omstandig verslag opmaken waarin de voortzetting van de maatregelen wordt geëvalueerd. Daarbij moet de jongere worden gehoord door de leden van het team. De jeugdrechtbank kan, als die dat nodig acht, ook aan het multidisciplinaire team vragen om een extra tussentijds verslag te bezorgen.

Na afloop van de termijn van de opgelegde maatregelen vervallen die maatregelen. De jeugdrechtbank kan wel vóór het einde van die termijn besluiten om de maatregelen te verlengen met een nieuwe termijn van één jaar, steeds met een omstandig verslag van het multidisciplinaire team. De maatregelen zijn telkens verlengbaar tot de jongere de leeftijd van 23 jaar heeft bereikt. Als de jeugdrechtbank van oordeel is dat de opgelegde maatregelen niet langer geschikt zijn, kan hij, na advies van het multidisciplinaire team en de procureur des Konings en na de betrokken persoon te hebben gehoord, de maatregelen opheffen of wijzigen. Volgens het wetsvoorstel verhindert het vastleggen van die maatregelen niet dat de vrederechter ook rechterlijke beschermingsmaatregelen kan opleggen in het kader van de bewindvoering, zoals is opgenomen in het Burgerlijk Wetboek.

Het wetsvoorstel bepaalt ook dat als de jongere of jongvolwassene geen advocaat heeft om zijn belangen in rechte te verdedigen, de stafhouder van de Orde van Advocaten een advocaat moet aanwijzen die de betrokkene zal bijstaan. Bij voorkeur is dat een advocaat die in het jeugdrecht actief is. Gedurende de volledige procedure en de duurtijd van de maatregel kan de betrokken jongere zich laten bijstaan door een vertrouwenspersoon die hij zelf heeft gekozen.

Bevoegdheidsverdeling

Krachtens de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen is de Vlaamse Gemeenschap bevoegd voor "[d]e jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming, maar met uitzondering van:

- a) de burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie, zoals die vastgesteld zijn door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling ervan;
- b) de strafrechtelijke regels waarbij gedragingen die inbreuk plegen op de jeugdbescherming, als misdrijf worden omschreven en waarbij op die inbreuken straffen worden gesteld, met inbegrip van de bepalingen die betrekking hebben op de vervolgingen, onverminderd artikel 11 en artikel 11bis;
- c) de organisatie van de jeugdgerichten, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor die gerechten;
- d) de uitvoering van de straffen uitgesproken ten aanzien van minderjarigen die een als een misdrijf omschreven feit hebben gepleegd die uit handen zijn gegeven, behalve voor het beheer van centra die bestemd zijn voor de opvang van deze jongeren tot de leeftijd van drieëntwintig jaar;

e) de ontzetting uit de ouderlijke macht en het toezicht op de gezinsbijslag of andere sociale uitkeringen.” (BWHI, artikel 5, §1, II, 6°).

Over het bovengenoemde wetsvoorstel werd het advies ingewonnen van de afdeling Wetgeving van de Raad van State. De Raad van State kwam tot de conclusie dat het wetsvoorstel de bevoegdheid van de federale overheid te buiten gaat.¹⁵

De Raad van State wijst erop dat het voorzien in dwingende maatregelen in het raam van de jeugdbescherming op zich niet uitgesloten is van de gemeenschapsbevoegdheid.¹⁶ Tegenover de Raad van State werd het wetsvoorstel bevoegdheidsrechtelijk gemotiveerd vanuit het gegeven dat door de jeugdrechtbank opgelegde verlengde hulpverlening toepassing zal vinden ten aanzien van meerderjarigen. De Raad van State stelt dat dit gegeven evenwel geen afbreuk doet aan het feit “dat die hulp- of bijstandsverlening nog steeds te situeren valt binnen de jeugdbescherming”.

Hierbij valt te noteren dat de maatregelen die zijn opgenomen in het decreet van de Franse Gemeenschap van 18 januari 2018 portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la Protection de la jeunesse, voorzien in het opleggen, het blijven doorlopen of het verlengen van maatregelen na de meerderjarigheid (artikel 2 en 110, §3 en §4). Hetzelfde is het geval in het ontwerp van decreet van de Vlaamse Gemeenschap betreffende het jeugddelinquentierecht (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1) (artikel 6, 17, tweede lid, 28, tweede lid, en 37). Over die bepalingen heeft de afdeling Wetgeving van de Raad van State geen bevoegdheidsopmerkingen gemaakt.¹⁷

De afdeling Wetgeving van de Raad van State wijst er in hetzelfde advies bovendien op dat in de toelichting bij het wetsvoorstel de noodzaak tot continuïteit van de hulpverlening die in het raam van de jeugdbescherming wordt geboden, op verschillende plaatsen wordt beklemtoond, zoals blijkt uit het onderstaande, lange citaat:

“Dat de voortzetting van de gerechtelijk opgelegde jeugdhulpverlening na meerderjarigheid dient te worden gekoppeld aan de bevoegdheid inzake jeugdbescherming, vindt bevestiging in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof. Toen de federale overheid – voor de Zesde Staatshervorming – nog bevoegd was voor de opgave van de jeugdbeschermingsmaatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, oordeelde het Grondwettelijk

¹⁵ Advies nr. 63.510/3 van 15 juni 2018 van de afdeling Wetgeving van de Raad van State over een wetsvoorstel houdende voortzetting van hulpverlening aan jongeren bij het bereiken van de meerderjarigheid.

¹⁶ Al in de arresten nr. 66 en nr. 67 heeft het Grondwettelijk Hof beslist dat de gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming niet wordt beperkt door het criterium van de vrijwilligheid (GwH 30 juni 1988, nr. 66, 2.B; GwH 9 november 1988, nr. 67, 4.B.). Die rechtspraak werd bevestigd tijdens de parlementaire voorbereiding van de bijzondere wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (MvT, *Parl.St.* Kamer B.Z. 1988, nr. 516/1-4; verslag ANTOINE – UYTENDAELE, *Parl.St.* Kamer B.Z. 1988, 110; verslag CEREXHE – ERDMAN, *Parl.St.* Senaat, B.Z. 1988, nr. 405/4, 63 en 67). De mogelijkheid dat de gemeenschappen in een dwingend optreden voorzien, blijkt overigens ook uit de bevoegdheidstoewijzingen inzake de maatregelen die door de jeugdrechtbank kunnen worden opgelegd, die bij die wet en de bijzondere wet van 6 januari 2014 met betrekking tot de zesde staatshervorming tot stand zijn gekomen.

¹⁷ Zie advies 60.961/2 van 31 maart 2017 (*Parl.St.* Parl.Fr.Gem. 2016-17, nr. 467/1, 149-193) en advies 62.779/3 van 18 april 2018.

Hof in 1992 met betrekking tot een regime tot verlenging van die maatregelen na achttien jaar als volgt:¹⁸

"1.B.2. De nationale overheid is bij gevolg op het domein van de gerechtelijke jeugdbescherming onder meer bevoegd gebleven voor de 'opgave' van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarige personen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Krachtens artikel 5, §1, II, 6°, d), van voormelde bijzondere wet, is de nationale overheid dus bevoegd gebleven voor de inhoudelijke omschrijving van die maatregelen. De bepaling van de duur van die maatregelen is een element van die inhoudelijke omschrijving. De Gemeenschappen daarentegen zijn bevoegd voor de infrastructuur waarin die maatregelen worden ten uitvoer gelegd.

Door de jeugdrechtbanken de mogelijkheid te bieden om de bovenbedoelde gerechtelijke maatregelen te laten doorlopen na de meerderjarigheid, heeft de nationale wetgever een regeling getroffen met betrekking tot de duur van die maatregelen en is hij binnen zijn bevoegdheid gebleven, zelfs al is de beslissing op verzoek van de minderjarige genomen. Ook in dat geval gaat het om de verlenging van een gerechtelijke maatregel waarover door de jeugdrechtbank is beslist, ten aanzien van een minderjarige die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd, zodat het terrein van de sociale jeugdbescherming, die in haar geheel tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen behoort, geenszins wordt betreden.

1.B.3. De omstandigheid dat jeugdbeschermingsmaatregelen krachtens de bestreden bepalingen na het bereiken van de meerderjarigheid kunnen behouden blijven, en dus van toepassing zijn op meerderjarigen, is niet ter zake dienend: eensdeels wordt de maatregel opgelegd op basis van een feit dat tijdens de minderjarigheid is gepleegd – omstandigheid die de bevoegdheid van de jeugdrechtbank en het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel wettigt –, anderdeels wordt de aard van die maatregel niet gewijzigd door het bereiken van de meerderjarigheid en beogen de bestreden bepalingen de continuïteit van de hulp- en bijstandsverlening door de gerechtelijke jeugdbescherming te bewerkstelligen."

Het Grondwettelijk Hof is daarom van oordeel dat het doorlopen van door de jeugdrechtbank opgelegde maatregelen na de meerderjarigheid, geen afbreuk doet aan het karakter van die maatregelen als jeugdbeschermingsmaatregelen. Om binnen de aangelegenheid van de jeugdbescherming te vallen, is het voldoende dat de feiten of de omstandigheden die aanleiding geven tot het opleggen van de maatregel, tijdens de minderjarigheid van de betrokkene te situeren vallen. Het is volgens het genoemde arrest die omstandigheid die de bevoegdheid van de jeugdrechtbank en het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel wettigt. De aard van de maatregel die het gevolg is van die feiten of omstandigheden, wordt bijgevolg niet gewijzigd door het bereiken van de meerderjarigheid. Dat arrest nr. 2/92 betrekking had op een verlenging van de maatregel op verzoek van de minderjarige, terwijl het in het bovengenoemde wetsvoorstel gaat om een opgelegde verlenging, doet hieraan niets af. De vrijwilligheid is immers geen criterium waardoor de gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming wordt afgebakend, aldus de Raad van State: "In het genoemde arrest wordt de verlengingsmogelijkheid aan de bevoegdheid inzake jeugdbescherming gekoppeld "zelfs al is de beslissing op verzoek van de minderjarige genomen" (overweging 1.B.2, derde alinea), zodat een opgelegde verlenging moet worden geacht deel uit te maken van de aangelegenheid van de jeugdbescherming.

Ook het gegeven dat in artikel 488/1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek een vergelijkbare regeling is opgenomen, kan de bevoegdheid van de federale overheid niet schragen nu de in die bepaling opgenomen regeling volledig te situeren valt binnen een regeling betreffende het burgerrechtelijke statuut van de minderjarige, terwijl de ontworpen regeling betrekking heeft op hulp- of bijstandsverlening die in

¹⁸ Voetnoot 8 in het advies van de Raad van State: "GwH 15 januari 1992, nr. 2/92; zie ook adv. RvS 42.490 van 17 april 2007 over een voorontwerp van decreet dat heeft geleid tot het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand, *Parl.St.* VI.Parl. 2007-08, nr. 1402/1, (129), 140."

het raam van de gerechtelijke jeugdhulpverlening wordt geboden en die vreemd is aan het burgerrechtelijke statuut van de betrokken persoon.” (advies van de Raad van State nr. 63.510/3 van 15 juni 2018, p. 5-7).

Samengevat komt het erop neer dat het wetsvoorstel om bevoegdheidsrechtelijke redenen geen doorgang kan vinden.¹⁹

Voortgezette jeugdhulpverlening als gerechtelijke maatregel

Met toepassing van artikel 52, tweede lid, van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp eindigen de gerechtelijke maatregelen van rechtswege op de dag dat de jongere meerderjarig wordt. In het actieplan Jongvolwassenen dat op 2 juni 2017 werd goedgekeurd, staat: “We houden vast aan de huidige situatie dat hulpverlening ten aanzien van meerderjarigen altijd een vrijwillig aanbod is (behalve in situaties van bewindvoering of gedwongen opname in de psychiatrie, die buiten het bereik van deze doelstelling vallen). We vertrekken hierbij van een duidelijke beleidskeuze. Vanuit de vaststelling dat het vandaag de dag niet evident is om als jongvolwassene op eigen benen te staan, vinden we het voor minderjarigen nooit vanzelfsprekend dat ze zelfstandig wonen. Daarom kiezen we ervoor enkel minderjarigen in het aanbod van Jongerenwelzijn te laten instromen, op basis van een jeugdhulpbeslissing door de toegangspoort.”²⁰

De indieners van deze conceptnota benadrukken dat ze voor de voortgezette jeugdhulp absoluut het aspect vrijwilligheid naar voren willen blijven schuiven. Het concept voor nieuwe regelgeving ziet de gedwongen voortzetting van de jeugdhulpverlening op 18-jarige leeftijd in elk geval niet als een maatregel waarvoor alle betrokken jongeren in aanmerking komen en hoedt zich ook voor een oneigenlijk gebruik ervan. Mogelijke dwangmaatregelen ten aanzien van kwetsbare personen moeten in het licht worden gezien van de terechte beperkingen en voorwaarden die gesteld worden in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het wetsvoorstel biedt in die zin wel een aantal rechtswaARBorgen die, eventueel nog aangescherpt, ook hernomen moeten worden in een voorstel van decreet van dezelfde strekking.

De voorliggende conceptnota voor nieuwe regelgeving wil de mogelijkheid creëren voor de jeugdrechtbank om voor zeer kwetsbare jongeren of jongvolwassenen onder welomschreven voorwaarden voortgezette jeugdhulpverlening op te leggen. De indieners van deze conceptnota wijzen daarbij ook op de missie van het IVA Jongerenwelzijn “om samen met zijn partners, op grond van een behoefte of een vraag, een continuum (sic) van zorg aan te bieden aan de doelgroep om zo de ont-plooiingskansen van de doelgroep te vrijwaren.

De doelgroep van de activiteiten van het agentschap wordt gevormd door:

1° jeugd voor wie de maatschappelijke integratie en participatie in het gedrang is of dreigt te komen door een problematische leefsituatie, door een verschillende leefcultuur of door andere, maatschappelijk niet aanvaardbare situaties; Met jeugd wordt bedoeld, kinderen en jongeren tot de leeftijd van 25 jaar²¹.

¹⁹ Hierbij moet worden opgemerkt dat de Raad van State in zijn advies stelde dat het wetsvoorstel wel een aantal procedurele bepalingen die krachtens artikel 5, §1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 op zich wel tot de federale bevoegdheid behoren, maar dat die bepalingen volledig accessoir zijn aan de inhoudelijke bepalingen betreffende de voortzetting van de gerechtelijk opgelegde hulpverlening, die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behoren.

²⁰ https://jongerenwelzijn.be/assets/docs/publicaties/andere/actieplan_jongvolwassenen_aangepast_20170511_goedgekeurd.pdf, p. 3.

²¹ Artikel 3, eerste en tweede lid, 1°, B.VI.Reg. van 24 oktober 2008 tot uitvoering van het decreet van 7 maart 2008 inzake bijzondere jeugdbijstand en het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid van 18 juli 2003, Belgisch Staatsblad van 2 maart 2009.

Om de hierboven vermelde mogelijkheid te creëren, is een decretale bepaling noodzakelijk. De indieners van deze conceptnota zijn er zich van bewust dat voor een beperkte, maar erg kwetsbare groep het opleggen van voortgezette jeugdhulp nodig kan zijn voor het vrijwaren van hun eigen integriteit en/of die van de maatschappij, maar benadrukken tegelijk dat dit alleen onder zeer strikte voorwaarden kan. Het voordeel van een conceptnota voor nieuwe regelgeving is dat de indieners ervan hun aarzeling ten aanzien van het beoogde nog een plaats kunnen geven. Als de mogelijkheid van voortgezette jeugdhulpverlening in het kader van gerechtelijke maatregelen wordt gecreëerd, dan moet dat weloverwogen en onder restrictieve voorwaarden gebeuren. Uiteraard moet daarbij ook voldoende aandacht gaan naar mogelijke ongewenste neveneffecten. De indieners van deze conceptnota voor nieuwe regelgeving stellen dan ook voor om een hoorzitting te organiseren over het principe dat de jeugdrechtbank voortgezette jeugdhulp zou kunnen opleggen en de voorwaarden die in dat geval vervuld moeten zijn.

Katrien SCHRYVERS
Vera JANS
Cindy FRANSSEN
Griet COPPE
Sonja CLAES
Tinne ROMBOUTS